

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ ТА
ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

«ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ І УПРАВЛІННІ»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 1

**Одеса
2019**

АНАЛІЗ ТА ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ

Шпак І. В.¹, Гострик О. М.²

1 – студентка 4 курсу 44 гр., обліково-економічний факультет,

2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра економічної кібернетики та інформаційних технологій
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Шпак І. В., Гострик О. М. Аналіз та порівняльна характеристика ринку цінних паперів провідних країн світу. У статті розглянуто сучасні тенденції функціонування ринку цінних паперів провідних країн світу та визначено особливості організації кожного з них. Проаналізовано історичні аспекти розвитку ринку цінних паперів розвинених країн. Висвітлено ключові фактори їх успіху на світовому ринку сьогодні. Зроблено висновки щодо позитивного впливу організації ринку цінних паперів на функціонування фондових ринків розвинених країн світу.

Ключові слова: ринок цінних паперів, фондовий ринок, фондова біржа, емісія цінних паперів, акціонери, дивіденди.

Шпак И. В., Гострик А. М. Анализ и сравнительная характеристика рынка ценных бумаг ведущих стран мира. В статье рассмотрены современные тенденции функционирования рынка ценных бумаг ведущих стран мира и определены особенности организации каждого из них. Проанализированы исторические аспекты развития рынка ценных бумаг развитых стран. Освещены ключевые факторы их успеха на мировом рынке сегодня. Сделаны выводы относительно положительного влияния организации рынка ценных бумаг на функционирование фондовых рынков развитых стран мира.

Ключевые слова: рынок ценных бумаг, фондовый рынок, фондовая биржа, эмиссия ценных бумаг, акционеры, дивиденды.

Shpak I. V, Hostryk A. M. Analysis and comparative characteristics of the securities market of the leading countries of the world. The article considers the current trends in the functioning of the securities market of the leading countries of the world and defines the features of the organization of each of them. Analyzed the historical aspects of the development of the securities market of developed countries. Covered key factors for their success in the global market today. Conclusions are made regarding the positive influence of the organization of the securities market on the functioning of the stock markets of the developed countries of the world.

Keywords: securities market, stock market, stock exchange, securities issue, shareholders, dividends.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Шпак І. В., Гострик О. М. Аналіз та порівняльна характеристика ринку цінних паперів провідних країн світу // Інформаційні технології в економіці і управлінні : зб. наук. студ. праць. Одеса : ОНЕУ, 2019. Вип. 1. С. 24–29.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Економіки різних країн є нерівноцінними. Відмінними є також і фондові ринки цих країн, що зумовлено особливостями історичного розвитку кожного з них. В нашому дослідженні ми спробуємо зробити порівняльний аналіз особливостей фондових ринків провідних країн світу, а саме фондові ринки США, Великобританії, Франції та Японії.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Зважаючи на значення та роль ринку цінних паперів у соціально-економічному розвитку держави, теоретичні та практичні аспекти його функціонування були і залишаються у центрі уваги провідних вітчизняних та зарубіжних дослідників, зокрема А. О. Задої, Б. Б. Рубцова, В. І. Ляшенка, В. В. Соловйової, О. М. Мозгового, В. В. Оскольського, Ю. Є. Петруні, В. Д. Савченка та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питання щодо рівня розвитку фондового ринку України, які розглядалися у працях вищеперелічених науковців, залишаються актуальними для подальших досліджень, тому що ринок цінних паперів перебуває у постійному динамічному русі, який необхідно простежувати, аналізувати і щодо якого слід робити прогнози на майбутнє.

Мета статті. Основною метою статті є аналіз стану та узагальнення ключових аспектів розвитку фондових ринків провідних країн світу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ринок цінних паперів Великобританії є одним з найстаріших у світі і найбільшим в даний час за капіталізацією в Європі. Сучасну біржову мережу Великобританії складають шість фондових бірж, а точніше, регіональних підрозділів Лондонської фондової біржі, розташованих в центрах великих фінансових потоків країни: Лондон, Бірмінгем, Манчестер, Лідс, Белфаст і Глазго. На ринку цінних паперів Великобританії домінує Лондонська фондова біржа (London Stock Exchange – LSE). На сьогоднішній день це найбільша біржа в Європі і найбільш інтернаціональна біржа в світі, на яку припадає близько 50% всього обороту міжнародної торгівлі акціями.

Ринок акцій Лондонської фондової біржі підрозділяється на два сегменти: основний ринок (Main Market) і альтернативний ринок (Alternative Investment Market – AIM). Перший – призначений для великих процвітаючих компаній. Саме тут торгуються «блакитні фішки» британських корпорацій. В рамках основного ринку виділяються два окремих сегмента: techMARK, де торгуються акції компаній, що спеціалізуються в області інноваційних технологій, і techMARK mediscience для акцій компаній, що представляють охорону здоров'я. Особливістю обороту Лондонської фондової біржі є істотна частка (>50%) іноземних цінних паперів, зокрема акцій закордонних емітентів і єврооблігацій. Тому Лондон продовжує зберігати сьогодні роль великого міжнародного фінансового центру [2].

У Великобританії сформований цивілізований (керований) ринок цінних паперів. Організаційні перетворення фондового ринку останніх

десятиліття показують, що керівництво Великобританії створює, оптимізує все міцнішу нормативно-правову основу для функціонування фондового ринку, а також поступового переходу від того положення, коли фондовий ринок регулюється лише згідно традицій, що стосуються тих чи інших ситуацій, в яких всі напрямки діяльності та рішення не обговорюються, а приймаються лише на базі жорстко регламентованих законодавчих та інших правових документів.

Головною особливістю ринку цінних паперів у Великобританії є те, що держава безпосередньо постійно приймає участь у цьому лише шляхом видання законів та їх оптимізації.

Щодо ринку цінних паперів США, то на сьогодні він є найбільшим у світі. На його частку припадає майже 40% світового ринку цінних паперів. Ринок цінних паперів США поділяється на 2 великих сегменти: організовані біржі цінних паперів і позабіржовий ринок. При цьому наявність комп'ютеризованих систем торгівлі на даних ринках зменшила відмінності між ними.

Найбільшою біржею є нью-йоркська (New York Stock Exchange – NYSE), на якій число проданих акцій і їх вартість перевершує показники всіх інших бірж США. Сьогодні на ринку цінних паперів діють тисячі фірм. Тільки на ринку корпоративних цінних паперів діють, наприклад, 8 тис. спеціалізованих компаній. Це брокерсько-дилерські фірми, інвестиційні банки. Існують також найбільші брокерсько-дилерські компанії, які виконують всі види послуг. Деякі спеціалізовані фірми працюють лише з одним типом цінних паперів, наприклад муніципальними. Інші, так звані дисконтні фірми, або дисконтні будинки, спеціалізуються на виконанні заявок по дорученням клієнта.

На фондовому ринку США існує кілька типів інвестиційних компаній, серед яких найбільш поширені управлінські. Вони управляють фондами двох типів: відкритими (взаємними) і закритими. Відкритий фонд безпосередньо укладає угоди з інвесторами. При цьому інвестор може купити або продати акції відкритого фонду в будь-який час. Закритий фонд має в зверненні постійну кількість акцій. Інвестори купують і продають їх на відкритому ринку нарівні з іншими акціями. З огляду на те, що ринкова ціна акцій формується під впливом попиту та пропозиції, акції закритого фонду можуть продаватися з надбавкою (премією) або частіше з дисконтом до чистої вартості. Найважливішою функцією біржової торгівлі є створення стійкого ринку для окремих емісій цінних паперів.

Варто зазначити, що ринок цінних паперів США класифікують за галузевим принципом – наприклад, ринок акцій ритейлерів, ринок цінних паперів будівельних підприємств і т. д. Особливе місце на національному фондовому ринку займають акції газових, нафтових і вугільних компаній, а також цінні папери підприємств сталеливарної галузі.

Фондовий ринок Японії займає 2-е місце після фондового ринку США.

Найбільшим ринком в Японії є Токійська фондова біржа, на яку припадає приблизно 95% обороту акцій. Великою біржею є також Осака

фондова біржа. На інші 6 фондових бірж відводиться кілька відсотків всього обороту.

Число фірм-учасників Токійської фондової біржі перевищує сотню. Деякі з цих фірм – великі міжнародні компанії по роботі з цінними паперами та інвестиційні банки, такі, як «Морган Стенлі», «Соломон бразерс» і «Джардін Флемінг». Що стосується японських фірм-учасників біржі, то вони, як правило, мають велику схожість з універсальними американськими інвестиційними банками. Причому кілька найбільших фірм такого роду фактично контролюють весь фондовий ринок. В Японії контроль за ринком здійснюється як державою (міністерством фінансів), так і саморегульованими організаціями. Ринок цінних паперів цієї країни має особливу специфіку. На Токійській фондовій біржі відбувається торгівля опціонами, ф'ючерськими контрактами та облігаціями.

Як правило, акціонерний капітал більше розвинений в тих країнах, де акціонери мають багато прав. У 1989 році науковий центр Investor Responsibility Research Center(New York) провів спеціальне дослідження прав акціонерів в 9 країнах (США, Японія, ФРН, Франція, Великобританія, Італія, Канада, Австралія, Швейцарія). У розрахунок бралися 4 показника: розкриття корпоративної інформації, право голосу, повідомлення акціонерів про майбутні збори, голосування за дорученням [3].

Права акціонерів в США були прийняті за 100. Японія виявилася на останньому місці з індексом 48. Центр прийшов до висновку, що з усіх зазначених країн в Японії захист прав акціонерів найменший. Також тут існує найбільше перешкод для прояву ініціативи інвесторів. Однак при цьому за величиною капіталізації Японія займає друге місце в світі, а за часткою капіталізації у ВВП (приблизно 80-90% в середині 90-х) можна порівняти з англосаксонськими країнами. Всі найбільші корпорації і більшість дрібних знаходяться у власності інших корпорацій, причому у багатьох власників. Корпоративні акціонери володіють акціями в першу чергу задля стратегічних цілей – для зміцнення довгострокових зв'язків, завоювання нових клієнтів і захисту від небажаних аутсайдерів. На відміну від Японії в США половина акцій в тій чи іншій формі знаходиться в руках фізичних осіб. Їх мета, як правило, полягає в отриманні великих дивідендів. Внаслідок цього, можливості керівників проводити довгострокову політику часто обмежені. Таким чином, управлінці в США постійно стикаються з проблемою конфлікту інтересів компанії та акціонерів.

Звичайно, в кінцевому підсумку будь-якого інвестора цікавить прибуток, але в даному випадку вигода інвестора впливає з усього комплексу відносин, пов'язаних зі статусом акціонера. Для корпорації придбання акцій – це засіб отримати кредит, укласти новий контракт або придбати нову технологію. Взаємовідносини між компанією і її акціонерами засновані на взаємних привілеях. У багатьох випадках дві фірми мають акції один одного, щоб бути впевненими в тому, що вони знаходяться у «дружній організації». Тому, якщо в США акціонер вважає,

що курс акцій впаде, він продає свої акції, то в Японії акціонер цього зробити не може, оскільки взаємини з компанією, чиї акції йому належать, можуть від цього постраждати.

Ринок цінних паперів Франції вважається одним з найстаріших в Європі. Він почав свій розвиток в кінці вісімнадцятого століття і був представлений Паризькою фондовою біржею, яка офіційно була відкрита в 1789 році. До початку двадцятого століття французькі фондові біржі об'єднували в собі функції первинного і вторинного ринку цінних паперів. Вони приймали емісії цінних паперів, а потім здійснювали їх покупку та продаж. Така ситуація зберігалася аж до кризи 1929-1933 рр., після якої почав самостійно формуватися первинний ринок. Його становлення проходило під впливом кількох найважливіших факторів:

- по-перше, наявністю колоній в Африці і Азії;
- по-друге, активізацією європейської інтеграції;
- по-третє, модернізацією промисловості та інтенсивним науково-технічним прогресом, загостренням конкуренції в Європі і за її межами.

Крім того, як і багато інших фондових ринків, Франція спиралася на досвід США при створенні власного ринку цінних паперів. Проте французька біржа має ряд характерних особливостей.

В першу чергу, у Франції дуже низький рівень інвестування коштів в цінні папери серед населення (приблизно 6,5%). В США цей показник становить понад 25%, в Японії – 20%, а у Великобританії – близько 15%. Статистика свідчить про те, що французи вважають за краще вкладати накопичені гроші в дорогоцінні метали і банківські депозити. Щодо володіння акціями ситуація наступна: корпоративні власники – 42,9%, іноземці – 36%, фізичні особи – 10,9%, держава – 10,6% [5].

Ще одна принципова відмінність французького ринку цінних паперів полягає в законодавстві щодо прав власності номінальних утримувачів акцій. В американській моделі, наприклад, це право «розщеплюється» між формальним власником цінних паперів і брокером, який здійснює всі операції з ними. У Франції таким чином розділити права власності неможливо, оскільки всі вони або повністю належать формальному власнику, або не належать йому зовсім.

Висновки з даного дослідження. Проведений аналіз ринку цінних паперів провідних країн світу дозволив визначити такі загальні особливості їх організації, які позитивно впливають на ефективне функціонування фондових ринків розвинених країн, а саме:

- зрілість фондових ринків і, як наслідок, високий ступінь довіри між інвесторами, емітентами та державою;
- наявність сучасних інтернет-технологій, як засіб залучення на зарубіжні ринки десятків тисяч клієнтів, у тому числі фізичних осіб;
- досконалість податкового законодавства, яке стимулює інвестиційний процес;

- високорозвинена розрахункова інфраструктура, яка створює сприятливі умови для приходу на світові фондові ринки зарубіжних інвесторів;
- створення міжнародних фінансових центрів шляхом консолідації найбільших фондових бірж.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рубцов Б. Б. Современные фондовые рынки : учеб. пособ. для вузов. М. : Альпина. Бизнес Букс, 2007. 926 с.
2. Mitchell B. R. International historical statistics. vol.3. table F1. London, 1998.
3. Cameron Rondo E. Banking in the early stages of industrialization: a study in comparative economic history. New York : Oxford University Press, 1967. 349 p.
4. Michie R. C. The global securities market: a history. Oxford University Press, 2006. 399 p.
5. Рынок ценных бумаг Франции. URL: <http://fo-reks.ru/stat6.php> (дата звернення 28.03.2019).
6. Інформатика для економістів : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів економічних спеціальностей / В. М. Беспалов, А. Ю. Вакула, О. М. Гострик [та ін.]. К. : ЦУЛ, 2003. 788 с.
7. Гострик О. М., Соловйова В. В. Моделювання кризових явищ в соціально-економічних системах методами мережевого аналізу // Емерджентні методи для емерджентної економіки : монографія / За заг. ред. В. М. Соловйова. Черкаси : Видавець Вовчок О. Ю., 2017. С. 16–23.
8. Соловйова В. В., Гострик О. М., Потапенко А. О. Передпрогнозний аналіз фондового ринку засобами теорії складних систем // Цифрова економіка : зб. матеріалів Національної наук.-метод. конф. (Київ, 4-5 жовтня 2018 р.) К. : КНЕУ, 2018. С. 344–346.
9. Гострик О. М., Сокурено П. І. Оцінка ринку криптовалют засобами технічного аналізу // Моніторинг, моделювання та менеджмент емерджентної економіки : зб. наук. праць Сьомої Міжнародної наук.-практ. конф. (Одеса-Черкаси, 23-25 травня 2018 р.). Черкаси : видавець Вовчок О. Ю., 2018. С. 76–78.
10. Гострик О. М., Таракановський А. С. Про один з підходів щодо розробки прикладної експертної системи // Новітні комп'ютерні технології. Кривий Ріг : Видавничий центр ДВНЗ «Криворізький національний університет», 2018. Том XVI. С. 47–51.